

תוכן עניינים

הקדמה

מבוא

סקירת ספרות

פרק א : מעשי צדקה בישראל ובעולם

פרק ב : מעשי צדקה- מה מניע אנשים לתת

פרק ג : שאלון ותוצאותיו

מסקנות

סיכום

מקורות

נספחים

מבוא

תרומות הן חלק משמעותי מהחיים של האדם המודרני. בארצות הברית בלבד, בשנת 2006 האמריקאים תרמו 220 ביליון דולר למעל מיליון ארגונים שונים (Winterich, Mittal, & Ross Jr, 2009). כמו כן, מחקרים מוצאים כי אנשים נוטים לתרום לקבוצה שלהם, יחסית לקבוצות חוץ. כך למשל, האמריקאים תרמו 1.54 ביליון דולר לארגון שמטרתו לעזור לתושבי הודו בעקבות אסון צונמי, לעומת 4.25 ביליון דולר לנפגעי הוריקן קתרינה אשר התרחש בארצות הברית וזאת למרות שמספר ההרוגים בצונמי ההודי היו פי 160 מאשר הרוגים בהוריקן קתרינה (Winterich et al., 2009).

כפי שהוזכר בהקדמה, בני אדם תורמים בין היתר באופן אשר מאשש את הזהות העצמית שלהם. כלומר, מאפיינים שונים של הזהות במובן של "מי אני", "במה אני מאמין", "במה אני תומך או מתנגד" קשורים לאופן בו אנשים בוחרים לתרום (Unsworth, 2009). באופן כללי, אנשים נוטים להצדיק או לחזק את הדימוי העצמי של נדיבות, באמצעות תרומות, ובאופן דומה, תרומות עשויות לחזק דימוי עצמי של מוסריות, טוב לב וכדומה (Unsworth, 2009). החוקרים מניחים כי בני אדם נוטים להתנהג באופן אקספרסיבי – כלומר, להתנהג באופן אשר משקף את העמדות שלהם. הם יוצאים מנקודת הנחה כי התנהגות אקספרסיבית, כגון תרומה, היא רציונאלית ומשרתת את האינטרס האישי של האדם (Unsworth, 2009). במובן הזה, החוקרים מציעים כי הערך של התנהגות מסוימת, מקבעת באמצעות הערך כלכלי שלה + הערך הנובע מהאופן בו היא משקפת את הזהות האישית של האדם. כמו כן, הם מציינים כי לא חייב להתקיים קונפליקט בין הערך הכלכלי לבין הערך הנובע מהזהות של האדם. בגלל שיקולים מוסריים או אחרים, בן אדם שמרוויח כסף רב עשוי להתנגד לפוליסה של מיסים רבים על האזרח על מנת לתמוך באוכלוסייה חלשה. זאת מכיוון שעמדה זאת אינה מתנגשת עם האינטרס הכלכלי של האדם. באותו הזמן, אדם זה אשר מרוויח משכורת גבוהה עשוי להרוויח את הערך הנובע מהזהות תוך כדי ההתנגדות, במידה ומאמין כי בני אדם צריכים להיות עצמאים ולדאוג לעצמם (Unsworth, 2009).

עמדות פוליטיות הן חלק מהזהות של האדם (Unsworth, 2009). העבודה הנוכחית תבחן את המניעים של בני אדם לתרום בהקשר פוליטי, אשר משקף את הזהות של האדם. בניסוי שנערך, השאלה אשר נשאלה היא האם התרומה בפועל של האדם קשורה לתפיסה של פוליסה מדינית – או במילים אחרות, האם קיימת עקביות בין תפיסת הזהות של האדם, לבין גובה התרומה.

סקירת ספרות

פרק א': מעשי צדקה בישראל ובעולם

הספרות המחקרית בתחום הצדקה והתרומות הינה רחבה מאוד (Bekkers & Wiepking, 2011), כאשר צדקה מהווה מרכיב חיוני באורח החיים כיום (Ein-Gar & Levontin, 2013). משחר האנושות, אנשים הסתמכו על תרומות של חברי הקהילה לטובת הציבור, הן בתרומות מצרכים כגון מזון ושירותים והן בהשגת צרכים קיומיים כמו מחייה וביטחון עבור הקהילה כולה. לא רק זאת, גיוס כספים על ידי הקהילה נועד גם כן לבניית מוסדות ציבוריים, לתמיכה בנוזקים ולקידום הטכנולוגיה והמדע (Arbel, Bar-El, & Tobol, 2016). צדקה הינה עזרה לנוזקים בהתנדבות, ומונעת לרוב מרגשות חמלה בסיסיים כלפי הזולת, או משורשים דתיים. מתן הצדקה יכול להיות בין אדם לאדם, או על ידי ארגונים וגופים כמו גם על ידי מדינות וגופים בינלאומיים הפועלים למען הנוזקים בכל מקום בעולם (צדקה, ויקיפדיה, ללא תאריך). בקרס וויפקינג (Bekkers & Wiepking, 2011), מגדירים מתן צדקה כתרומה מרצון של כסף לארגונים ומטרות אשר נועדו לאנשים שאינם שייכים למשפחתו של התורם. סיני (ללא תאריך), מגדירה צדקה כנתינה כספית של הון פרטי לטובת הכלל באמצעות יחידים, קרנות ותאגידים מסחריים. התורמים לצדקה מכונים גם כן "פילנתרופיים", מונח המתייחס בדרך כלל לנתינה (תרומה) של שירותים, מוצרים, זמן או כסף על ידי גורמים פרטיים, למטרות ציבוריות (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2017). מטרת הפילנתרופיה הינה לקדם יעדים במגוון תחומים חברתיים, תרבותיים, מדעיים, סביבתיים ועוד, באמצעות גופים אזרחיים שאינם פועלים למטרות רווח (סיני, ללא תאריך). ואכן, תרומות הצדקה המגיעים מפילנתרופים הן ציבוריים והן פרטיים, מהווים על פי בקרס וויפקינג (Bekkers & Wiepking, 2011), חלק ניכר מההכנסות של ארגונים רבים ללא מטרות רווח ברחבי העולם.

לפי הק וראסול (Huck & Rasul, 2011), כמדי שנה, נתרמים סכומים עצומים של כסף למטרות צדקה. כך למשל בשנת 2002, נתרמו כ-241 מיליארד דולר לצדקה בארה"ב, בעוד שרק שליש מהסכום נתרם על ידי אנשים פרטיים. עובדה התואמת לטענתם של ברמר ופבלין (Brammer & Pavelin, 2005), לפיה מרבית התרומות מגיעות דווקא מפילנתרופיה תאגידית. בנוסף, בצד השני של השוק, ארגוני צדקה עצמם מוציאים סכומים עצומים על גיוס כספים וכן על מנת להשיג את מטרות המימון (Huck & Rasul, 2011). גם באירופה רמת התרומות של ארגוני הקהילה עלתה משמעותית ב-20 השנים האחרונות. בהקשר לכך, ברמר ופבלין (Brammer & Pavelin, 2005), טוענים כי קיימים הבדלים משמעותיים בדפוסי תרומות קהילתיות בין המדינות ברחבי העולם. כך למשל, מחקרו אשר התמקד בארה"ב ובריטניה, העלה כי ישנם הבדלים משמעותיים בין התרומות בארצות הברית לאירופה כאשר בארה"ב כמות התרומות גדולה בהרבה. ההבדלים בין התרומות בין המדינות נובעות בעיקר מהבדלים שיטתיים בין המדינות כגון הבדלי תרבות, פוליטיקה, כלכלה והן הבדליים ארגוניים-מוסדיים.

כמו כן, הבדלים מדיניים וערכים חברתיים עליהם מושתתת המדינה גם כן משפיעים על הבדלי תרומות בין המדינות הניתנות לצדקה. כך למשל, מדינות אשר מושתתות על ערכי אינדיבידואליזם, ערכים אשר שמים דגש על הפרט והמשפחה, ייתכן וייטו לתרום פחות למטרות ציבוריות. זאת לעומת מדינות המושתתות על ערכי קולקטיביזם, המעודדות לשים את הצרכים החברתיים הרחבים יותר במרכז. מדינות קולקטיביסטיות ייטו לראות מגמה גבוהה יותר של